

# השלטון המקומי בשעת חירום

תפקידה של הרשות המקומית כזרוע המבצעת של המדינה

כתיבה: זיוה פרז, מדריכת אזרחות

# למה השלטון המקומי הוא "הקו הראשון"?

פתיחה: האזנה לעדות מהשטח (15 דקות)

## שאלת מיקוד להאזנה

בעקבות דבריו של אלון דויד, ראש עיריית שדרות (09:16-04:38) – הסבירו מהו תפקידו של השלטון המקומי **כזרוע מבצעת** בשעת חירום, והדגימו כיצד הדבר בא לידי ביטוי.



פודקאסט (הסכת) "שדרות של חוסן", המופק על ידי מרכז חוסן שדרות ועיריית שדרות

# מיוזמה מקומית לדילמה אזרחית



ניהול מערך מלונות והיסעים למפונים ללא המתנה להנחיות הממשלה.



הקמת מחסני מזון וציוד באופן עצמאי עבור תושבים שנשארו.

"ישות עצמאית"  
המזהה צורך מהשטח



VS.



"קבלן ביצוע"  
של הממשלה

**נקודה לדיון בכיתה:** האם העירייה פעלה כאן כקבלן או כישות עצמאית? ומדוע השלטון המקומי מצליח להגיב מהר יותר מהשלטון המרכזי?

# מגשרים על הפער בשעת משבר

המטרה העליונה של הרשות המקומית בחירום היא לגשר בין מדיניות השלטון המרכזי לבין הצרכים המידיים והדחופים של התושבים בשטח.



# שומר הסף: "קבלן ביצוע" או ישות עצמאית?

**ישות עצמאית** – ארגון המזדהה  
צרכים מהשטח ויוזם פתרונות  
בזמן אמת.

**"קבלן ביצוע" של הממשלה** – גוף  
הממתין להוראות ומבצע מדיניות  
מוכתבת מראש.



השלטון המקומי מצליח להגיב מהר יותר מהשלטון המרכזי בזכות ההיכרות  
האינטימית עם השטח והיכולת לעקוף ביורוקרטיה לאומית.



# 01

## ניהול ובקרה: שמירה על רציפות תפקודית

[מושג: הזרוע המבצעת / הרשות המבצעת]

- פעולה כדרג ביצועי מתכלל בשעת חירום דרך הפעלת החמ"ל העירוני.
- הרשות אינה מחוקקת חוקים חדשים, אלא מוציאה לפועל את המדיניות.
- הבסיס החוקי: הפעלת סמכויות מתוקף חוק הג"א ופקודת העיריות להבטחת המשך שגרת החיים.



# 02 הגנה וביטחון: המענה הפיזי

[מושג: הזכות לחיים ולביטחון (זכויות אדם)]

- מימוש חובתה הראשונה של המדינה:  
הגנה על חייהם וגופם של האזרחים.

- **תשתיות פיזיות:** תחזוקה ופתיחה של  
מקלטים ציבוריים.

- **כוח אדם ביטחוני:** הפעלת כיתות כוננות  
כמענה ראשוני בשטח.



# שירותי רווחה: מעטפת לאוכלוסיות פגיעות

[מושג: מדינת רווחה / הזכויות החברתיות]

- הענקת שירותים קריטיים שמעבר לביטחון הפיזי הבסיסי.
- טיפול ממוקד באוכלוסיות מוחלשות, קשישים ומפונים שאינם מסוגלים לדאוג לעצמם.
- הבטחת הזכות לרמת חיים בכבוד ושמירה על בריאות (הן פיזית והן נפשית) בתנאי קיצון.

## חינוך בחירום: מניעת פגיעה ארוכת טווח

[מושג: הזכות לחינוך (זכויות חברתיות)]

- אחריות למציאת פתרונות מעשיים למימוש חובת המדינה לספק נגישות לחינוך.
- הסבת מבנים מוגנים ומקלטים לכיתות לימוד מאולתרות.
- הפעלת מערכי למידה מרחוק (זום) לשמירה על שגרה והתפתחות התלמידים.





# 05 הסברה ומידע: שקיפות בזמן אמת

[מושג: זכות הציבור לדעת / חובת הדיווח]

- הנגשת מידע קריטי לקבלת החלטות מושכלות של האזרח (לאן ללכת? מתי לצאת?).
- תפעול רציף של מוקד 106 העירוני והפצת התרעות והנחיות דרך קבוצות ווטסאפ מקומיות.
- מימוש חופש המידע בצורה הנגישה והמהירה ביותר בשעת משבר.

# דילמת הסמכות: מי מקבל את ההחלטה הסופית?

מלחמה, מבצע "שאגת הארי".



## השלטון המקומי

ראשי ערים מחליטים "להמרות" את ההנחיה ולהשאיר את מוסדות החינוך סגורים עקב חששות בשטח.

VS



## השלטון המרכזי

פיקוד העורף מאשר חזרה ללימודים מלאים בערים המוגדרות כ"ירוקות".

האם לראש העיר יש סמכות חוקית ומוסרית לסרב להנחיית המדינה כאשר ביטחונו של התושב על הפרק?

# בניית חוסן קהילתי לעתיד

כיצד נתרגם את הלקחים למוכנות אקטיבית בשגרה? הצעדים לחיזוק העיר:

## הקמת רשתות מתנדבים שכונתיות.

פריסת כוח אדם מקומי שיופעל ישירות בחסות העירייה לקיצור זמני תגובה.



מיפוי דיגיטלי מלא. יצירת מאגר נתונים עירוני של כלל המקלטים הפרטיים בבניינים המשותפים לניהול תפוסה וצרכים.



**החוסן הלאומי מתחיל בקו להגנה הראשון.  
רשות מקומית עצמאית, מבוזרת ומוכנה היא הערובה לביטחון האזרח.**

# השלטון המקומי: הקו הראשון של האזרח בחירום

השלטון המקומי משמש כ"שומר הסף" של האזרח בשעת חירום. בזכות קרבתו לשטח וביזור הסמכויות מהשלטון המרכזי, הרשויות המקומיות מסוגלות להגיב במהירות, לספק מענה לצרכים פיזיים (ביטחון ומזון) ולשמור על הזכויות החברתיות של התושבים גם בתנאי משבר.

## הכוח שבשטח: למה השלטון המקומי קריטי?



### הזרוע המבצעת בחירום

הרשות אינה מחוקקת חוקים חדשים, אלא מוציאה לפועל מדיניות להבטחת רציפות תפקודית ושמירה על שגרת חיים.

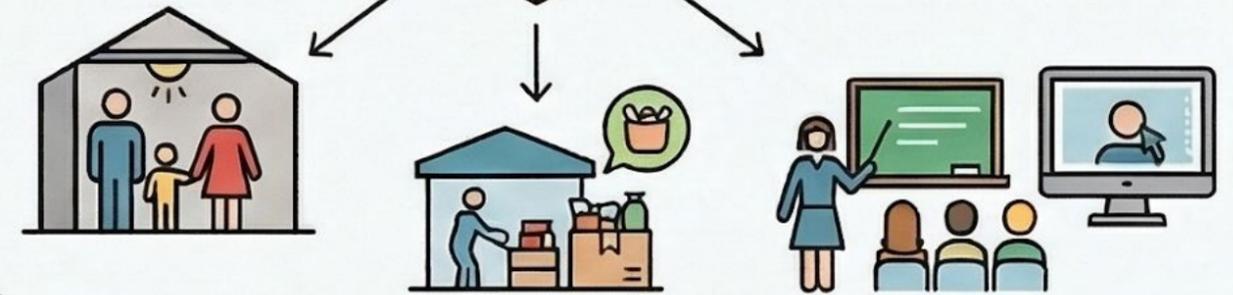
**מהירה**  
השלטון המקומי מזהה צרכים מהשטח ומגיב מהר יותר מהשלטון המרכזי בזכות קרבתו לרחוב ולשכונה.

השוואת תחומי האחריות של הרשות המקומית מול המושגים האזרחיים המנחים אותה.

תחום אחריות ברשות	המושג האזרחי / הזכות הנפגעת
אחזקת מקלטים וכיתות כוננות	הזכות לחיים ולביטחון
טיפול בקשישים ומחסני מזון	מדינת רווחה והזכות לכבוד
לימודים במקלטים או בזום	הזכות לחינוך (זכויות חברתיות)

## המעטפת לאזרח: הגנה על זכויות

**ביטחון, רווחה וחינוך**  
הרשות מממשת את הזכות לחיים (מקלטים), רמת חיים בכבוד (סיוע למפונים) והזכות לחינוך גם בתנאי מלחמה.



**זכות הציבור לדעת**  
הנגשת מידע קריטי לקבלת החלטות דרך מוקדי 106 וערוצי הווטסאפ העירוניים בזמן אמת.



# משימת סיכום: חוסן קהילתי הלכה למעשה (20 דקות)

## משימה ב': דילמת אחריות



בתקופת המלחמה, יש ראשי ערים שקיבלו החלטה להוציא מיליוני שקלים מקופת העירייה כדי להקים מערך ניהול, חינוך ותרבות בתוך המלונות שבהם שהו המפונים.

**עמדה א':** האחריות למתן שירותים אלו בזמן מלחמה מוטלת אך ורק על השלטון המרכזי (הממשלה).

**עמדה ב':** השלטון המקומי חייב לקחת אחריות זו בשל קרבתו לתושב.

**הביעו את עמדתכם בעניין זה ובססו את דבריכם על מושגים מתחום האזרחות.**  
(הצגה במליאה לאחר מכן)



## משימה א': תכנון לעתיד

נסחו הצעה אחת לשיפור המוכנות שלכם למצב חירום עתידי, שהייתם רוצים שהעירייה תאמץ בהתבסס על מה שלמדתם.